

**Het verband tussen emotionele kwaliteit en welbevinden en de modererende rol van de
groepssamenstelling op de Nederlandse peutergroepen**

Thesis final version

Master's thesis

Utrecht University

Master's programme in Clinical Child, Family and Education Studies

Julia (J.) Zwiers, 5236169

UU-ser # 23-2171

Begeleider Bodine Romijn

Tweede beoordelaar Merel Witteloostuijn

02-06-2024

Abstract

The number of toddlers with extra needs in the early childhood education and care (ECEC) setting in the Netherlands is growing. Because of the growing number of children with extra needs it is interesting to see if this has an effect on emotional quality and the wellbeing of the toddlers in ECEC. This research investigated the relationship between emotional quality and wellbeing and the moderating role of group composition (the number of toddlers in a group with extra needs) in ECEC. The sample consisted of 52 ECEC locations with toddlers in the Netherlands. A positive relation between emotional quality and wellbeing was expected in line with previous research. For the moderator, there are conflicting hypotheses. A multiple regression is used to analyze the model. Results showed no significant relation between emotional quality and wellbeing. There were also no significant results regarding the moderator group composition. More research is needed to offer accurate results and provide implications for early childhood education and care.

Keywords: Early Childhood Education and Care, toddlers, wellbeing, emotional quality, group composition

Het aantal kinderen met extra zorgbehoeften op de Nederlandse peutergroepen is toegenomen. Daarom is het belangrijk om te kijken of het aantal zorgkinderen op de groep invloed heeft op de emotionele kwaliteit en het welbevinden van de peuters. In huidig onderzoek is er gekeken naar de relatie tussen emotionele kwaliteit en welbevinden op de peutergroepen en of dit verband wordt gemodereerd door groepssamenstelling (het aantal zorgkinderen op de groepen). De steekproef bestaat uit 52 Nederlandse peutergroepen. Op basis van eerder onderzoek wordt er een positieve relatie tussen emotionele kwaliteit en welbevinden verwacht. Voor de rol van de moderator is geen eenduidige verwachting. Aan de hand van een multiële regressieanalyse is het moderatiemodel onderzocht. De resultaten

laten geen significant verband zien tussen emotionele kwaliteit en welbevinden. Daarnaast is er geen sprake van moderatie door de variabele groepssamenstelling. Meer onderzoek is nodig voor het verkrijgen van nauwkeurige resultaten en voor het opstellen van implicaties voor de Nederlandse peuteropvang.

Inleiding

In onderzoek is aangetoond dat het aantal kinderen met zorgbehoeften op de peutergroepen is toegenomen (Inspectie van Onderwijs, 2024; Nederlands Jeugdinstituut, 2024; Romijn et al., 2023). In 2022 waren er ongeveer 53 duizend kinderen met zorgbehoeften op de peutergroepen (Inspectie van Onderwijs, 2024). Het jaar daarvoor waren dat er ongeveer 39 duizend. Onder de kinderen met zorgbehoeften vallen kinderen die vluchteling zijn, een beperking hebben of extra gedrags- of taalondersteuning nodig hebben (Romijn et al., 2023). Het is voor latere uitkomsten belangrijk dat deze kinderen kunnen profiteren van de effecten van vroegschoolse educatie en opvang. Dit kan namelijk zorgen voor bijvoorbeeld een hogere sociaaleconomische status (SES), een betere kans op een baan en een hogere opleiding (Melhuish et al., 2015; Reynolds et al., 2014). Er is gebleken dat er op organisatieniveau meer aandacht is voor het zorgbeleid wanneer er meer zorgkinderen in de groep zijn. Echter, de pedagogische medewerkers geven aan dat ze het gevoel hebben dat er niet altijd voldoende kennis aanwezig is om de zorgkinderen te begeleiden. Ook geven ze aan dat het in de praktijk lastiger is om de kennis toe te passen (Slot et al., 2018). Zo worden er belangrijke leermomenten voor de zorgkinderen in de interacties gemist (Wadepohl & Bethke, 2022). Voor alle kinderen is het van belang dat de kwaliteit van de opvang hoog is. Wanneer de kwaliteit hoog is profiteren zorgkinderen het meest van de aangeboden activiteiten. (Schober & Spieß, 2013).

Het is daarnaast belangrijk dat de kinderen op de peutergroepen een hoog welbevinden hebben. Wanneer kinderen een hoog welbevinden hebben, wordt hun spel en het sociaal contact met andere kinderen bevordert (Broeren, 2022). Aangezien kinderen met een migratieachtergrond en dus een deel van de zorgkinderen, vaak een lager welbevinden hebben, is het belangrijk te kijken hoe het welbevinden beïnvloed kan worden (Melhuish, 2014). In het huidige onderzoek zal er daarom gekeken worden naar het verband tussen de

emotionele kwaliteit op de peutergroepen en het welbevinden en welk effect het aantal kinderen met zorgbehoeften hierop heeft.

Bij het welbevinden gaat het om sociaal, emotioneel en fysiek welzijn. Het is een begrip dat vaak wordt gebruikt om te kijken naar de kwaliteit van leven. Welbevinden is een dynamisch concept, het ontstaat in interactie met de omgeving (Statham & Chase, 2010). Uit een onderzoek is gebleken dat het welbevinden verandert gedurende verschillende activiteiten (Fukkink, 2021). Tijdens vrije spel en activiteiten geleid door pedagogisch medewerkers was het welbevinden van de kinderen het hoogst. Het welbevinden was het laagst tijdens overgangsmomenten en eetmomenten (Fukkink, 2021). Kenmerkend voor een goed welbevinden zijn een relaxte houding, een vrolijke indruk en een open houding (Laevers, 2017). Een goed welbevinden zorgt op de lange termijn voor een goede gezondheid, een langer leven en een betere sociaaleconomische status (Diener & Chan, 2011).

Eén van de factoren die het welbevinden mogelijk beïnvloedt, is de emotionele kwaliteit. Emotionele kwaliteit is een onderdeel van proceskwaliteit. Bij proceskwaliteit gaat het om de kwaliteit van het curriculum, de pedagogische medewerkers en de ervaringen van het kind (Melhuish & Gardiner, 2019). Het zijn de sociale, emotionele en fysieke aspecten die de ervaringen van kinderen op de opvang beïnvloeden, zoals de kwaliteit van de interacties tussen pedagogisch medewerkers en de kinderen (Slot, 2018). Proceskwaliteit bestaat uit emotionele en educatieve kwaliteit. De emotionele kwaliteit heeft betrekking op de begeleiding en sensitiviteit van de pedagogisch medewerkers (Slot et al., 2015). Ook wordt bij de emotionele kwaliteit de responsiviteit van de pedagogisch medewerkers en de sfeer in de groep meegenomen (Romijn et al., 2023). Uit onderzoek is gebleken dat de emotionele kwaliteit op de Nederlandse groepen hoog is (Romijn et al., 2023; Slot et al., 2015). Dit is niet veranderd sinds de toename van het aantal zorgkinderen (Romijn et al., 2023). Dit is dus een sterk punt van de Nederlandse peuteropvang.

Onderzoek heeft aangetoond dat de proceskwaliteit een voorspeller is van het welbevinden op de peutergroepen (Melhuish & Gardiner, 2019). Ook is gebleken dat bij kinderen jonger dan drie jaar de proceskwaliteit een positieve invloed heeft op het welbevinden (OECD, 2018). Wanneer de kwaliteit op de peuteropvang hoog is, profiteren kinderen het meest van de aangeboden activiteiten. Dit geldt vooral voor kinderen met bijvoorbeeld een laag SES of een migratieachtergrond, waaronder zorgkinderen vaak vallen (Schober & Spieß, 2013). Daarnaast is de emotionele veiligheid belangrijk. Hierbij gaat het om het gevoel dat je ergens bij hoort en ondersteuning ervaart (McFarland, 2022). Wanneer er op de peutergroepen emotionele veiligheid is, heeft dit een positief effect op het welbevinden (Broeren, 2022).

Daarnaast is de groepssamenstelling een factor, die het welbevinden mogelijk kan beïnvloeden. In het huidige onderzoek zal er bij groepssamenstelling worden gekeken naar het totaal aantal kinderen met zorgbehoeften op de peutergroepen. Er zijn studies die aangeven dat kinderen met bepaalde zorgbehoeften minder vaak gebruik maken van de vroegschoolse educatie en opvang (Schober & Spieß, 2013). Echter, er zijn ook studies waaruit blijkt dat de kinderen met zorgbehoeften oververtegenwoordigd zijn in de vroegschoolse educatie en opvang (Vandenbroeck, 2010). Zorgkinderen zijn een doelgroep die het meest kunnen profiteren van effecten van de voorschoolse opvang. Zo blijkt dat, wanneer de kwaliteit op de groepen hoog is, de kinderen met zorgbehoeften de meeste positieve effecten van de activiteiten op de groep ervaren (Schober & Spieß, 2013). Kinderen ervaren de meeste positieve effecten van heterogene groepen, dus groepen waarbij er een goede mix is tussen wel en niet zorgkinderen (Melhuish et al., 2015). Diversiteit in de groep wordt namelijk gezien als een onderdeel van goede kwaliteit (Vandenbroeck, 2010).

Huidig onderzoek

Er is eerder onderzoek gedaan naar de effecten van vroegschoolse educatie en opvang op het welbevinden van kinderen, bijvoorbeeld bij het Perry Preschool Program (Reynolds et al., 2014). Dit onderzoek is veelal in het buitenland gedaan. Ook het effect van kwaliteit op het welbevinden is in eerdere onderzoeken meegenomen, echter, dan is vaak de gehele proceskwaliteit onderzocht (e.g., Melhuish & Gardiner, 2019; OECD, 2018; Slot, 2018). Bovendien is er op dit moment nog weinig onderzoek naar de effecten van groepssamenstelling op het verband tussen welbevinden en de emotionele kwaliteit op de groepen. Daarom zal in huidig onderzoek de volgende onderzoeksvraag worden onderzocht: is er een relatie tussen emotionele kwaliteit en het welbevinden van peuters op de peutergroepen en wordt deze relatie gemodereerd door de groepssamenstelling (het aantal kinderen met zorgbehoeften op de peutergroepen)?

Op basis van de eerdere literatuur is de verwachting, dat de emotionele kwaliteit een positieve voorspeller is van het welbevinden van de peuters (Melhuish & Gardiner, 2019; OECD, 2018). De verwachting voor het moderatie-effect is niet eenduidig op basis van de literatuur. Er is daarom geen duidelijke verwachting over de uitkomst van de moderatie. Het welbevinden van de kinderen wordt beïnvloed door de omgeving en hun interactie met de omgeving (Melhuish, 2014). Kinderen die bijvoorbeeld gedrags- of taalondersteuning hebben, zullen mogelijk meer negatieve interacties hebben met de omgeving (Jeon et al., 2014). Ook hebben kinderen met een migratieachtergrond vaak een lager welbevinden (Melhuish, 2014). Een groot deel daarvan zijn zorgkinderen, dus bij meer kinderen met zorgbehoeften op de groep is het welbevinden mogelijk lager. Als er een positieve relatie tussen emotionele kwaliteit en welbevinden is en een negatief verband tussen zorgkinderen en welbevinden, dan is de verwachting dat groepssamenstelling het verband zal verzwakken. Echter, er is ook onderzoek wat aantoont dat deelname aan vroegschoolse educatie, kan zorgen voor een beter welbevinden (Schober & Spieß, 2013). Hierbij is het wel belangrijk dat kinderen al langere

tijd op de peutergroep zitten. Mogelijk kan de groepssamenstelling het verband tussen emotionele kwaliteit en welbevinden dus versterken.

Methode

Research design

De data die in huidig onderzoek is gebruikt, is onderdeel van het langlopende onderzoek Landelijke Kwaliteitsmonitor Kinderopvang (LKK). Dit is een project vanuit de Universiteit Utrecht en Sardes op aanvraag van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Voor het project is er gekeken naar de structurele en proceskwaliteit van de Nederlandse kinderopvang (Romijn et al., 2023). Aan het onderzoek doen de kinderopvang, gastouderopvang, peuteropvang en buitenschoolse opvang mee. Elk jaar worden er enkele locaties in Nederland willekeurig gekozen voor deelname. Voor toestemming is er eerst overlegd met de locatiemanager. Wanneer deze de deelname goedkeurt, is er aan de pedagogisch medewerkers van de groep toestemming gevraagd. Wanneer zij goedkeuring hebben geven, benaderen de pedagogisch medewerkers de ouders door middel van een toestemmings- en informatiebrief. Alleen de kinderen waarvan de ouders toestemming hebben gegeven, zijn bij de observaties herkenbaar in beeld gebracht. Voor het verzamelen van de data is er gebruik gemaakt van vragenlijsten, die de pedagogisch medewerkers invullen. Ook is er live en via video's geobserveerd op de locaties. Aan het einde van hun deelname hebben de locaties een rapport gekregen met daarin tips en tops en een beoordeling van de emotionele en educatieve kwaliteit. In huidig onderzoek is er gefocust op de peutergroepen. In het huidige onderzoek is de data over de peutergroepen, verzameld in 2021-2022, gebruikt. Het concept welbevinden is vanaf 2021-2022 individueel gemeten, waardoor het beter in kaart is gebracht.

Participanten

In dit onderzoek is er gefocust op de peutergroepen. Er zijn 100 pedagogisch medewerkers, die werkzaam zijn op 59 peutergroepen, meegenomen. De pedagogisch medewerkers waren tussen de 21 en 64 jaar oud ($M= 43$; $SD=12$). Gemiddeld werken de pedagogisch medewerkers van de peutergroepen ongeveer 22 uur in de week. Daarbij heeft 88% van de pedagogisch medewerkers een vast contract en 12% heeft geen vast contract. Van de pedagogisch medewerkers heeft 75% een mbo-opleiding op niveau 3 of 4 afgerond, de overig 25% heeft een hbo-opleiding of hoger gevolgd. De pedagogisch medewerkers hebben tussen de 1 en 38 jaar werkervaring ($M=17$; $SD=10$) Op de drukste dagen hebben de peutergroepen een groepsgrootte van gemiddeld 13-14 kinderen. De pedagogisch medewerkers hebben gerapporteerd dat ongeveer 65 % van de kinderen zorgbehoeften heeft. Gemiddeld krijgt 49% van de kinderen extra taalondersteuning, 14% van de kinderen krijgt gedragsondersteuning, 3% heeft een beperking, 4% is vluchteling en 7% van kinderen behoort tot de groep overige zorgbehoeften. Bij kinderen die behoren tot de groep overige zorgbehoeften gaat het bijvoorbeeld om een kwetsbare thuissituatie of een peuter die zich niet veilig voelt op de groep (Romijn et al., 2023).

Instrumenten

Welbevinden

Voor het meten van welbevinden is er gebruik gemaakt van de inCLASS. Dit instrument wordt gebruikt voor het observeren van individuele kinderen in interacties met de pedagogisch medewerkers, andere kinderen, taken en activiteiten (Downer et al., 2012). Met de inCLASS is er geobserveerd op verschillende domeinen: teacher interactions, peer interactions en task orientation. Elk domein is onderverdeeld in verschillende dimensies. Voor het concept welbevinden is er voor het onderzoek van de LKK een extra domein aan de inCLASS toegevoegd. Deze schaal beschrijft hoe fijn het kind zich voelt in de groep, in interacties met anderen en in interactie met de omgeving (Slot et al., z.d.). Op het domein

welbevinden kan een score in de lage, middelste of hoge range worden behaald, waarbij een hoge score aangeeft dat het kind een hoog welbevinden heeft. Een score van 1 of 2 wordt gezien als laag, een score van 3, 4 of 5 wordt gezien als middelmatige en een score van 6 of 7 is hoog. Het observeren op de groepen wordt gedaan aan de hand van video's. De observatoren zijn van tevoren getraind voor het uitvoeren en scoren van de observatie. Bij de inCLASS is er sprake van een observatie van 15 minuten en een scoringsperiode van 15 minuten. Bij elke deelnemende locatie zijn er meerdere video's gemaakt, er zijn dus meerdere kinderen per locatie geobserveerd. De gemiddelde score op de schaal welbevinden van de locatie wordt meegenomen in het onderzoek. De inCLASS is een valide instrument voor het meten van interacties met peuters (Slot et al., 2023). In onderzoek is wel een lage betrouwbaarheid gevonden van de inCLASS.

Emotionele kwaliteit

Voor het meten van de emotionele kwaliteit is er gebruik gemaakt van de CLASS. Dit instrument wordt gebruikt voor het observeren van verschillende activiteiten op de peutergroepen. Met het instrument kan de proceskwaliteit, dus de emotionele en educatieve kwaliteit, worden gemeten. De CLASS meet de kwaliteit van de leidster-kind interacties aan de hand van acht verschillende dimensies (La Paro et al., 2012). Het concept emotionele ondersteuning wordt gemeten door vijf verschillende dimensies: positieve sfeer, negatieve sfeer, sensitiviteit van de leidster, aandacht voor kindperspectief en de begeleiding van gedrag. Op elk dimensie kan een score in de lage, middelste of hoge range worden behaald. Een score van 1 of 2 wordt gezien als lage kwaliteit, een score van 3, 4 of 5 wordt gezien als middelmatige kwaliteit en een score van 6 of 7 wijst op hoge kwaliteit. Het observeren wordt live op de groepen gedaan. Het observeren gebeurt in een cyclus van 30 minuten, 15 minuten observeren en 15 min coderen. De CLASS heeft een goede validiteit en betrouwbaarheid

(Pakarinen et al., 2010). Daarnaast is aangetoond dat er betrouwbaar met de Nederlandse vertaling van de CLASS gemeten kan worden (Slot et al., 2017).

Groepssamenstelling

De groepssamenstelling is gemeten aan de hand van een vragenlijst. De vragenlijst is ingevuld door de pedagogisch medewerkers van de groep. Met de vragenlijsten worden structurele kenmerken gemeten. De vragen over het aantal zorgkinderen komen uit het onderdeel ‘samenstelling van de groepen’. In dit deel van de vragenlijst wordt er aan de pedagogisch medewerkers gevraagd om een inschatting te maken van de verdeling van het aantal kinderen met zorgbehoeften op hun groep. De pedagogisch medewerkers geven aan hoeveel kinderen met een bepaalde zorgbehoefte ze op de groep hebben. De inschattingen van het aantal kinderen van de verschillende zorgbehoeften worden bij elkaar opgeteld en gedeeld door het totaal aantal kinderen. Er wordt dus een percentage berekend van het totaal aantal zorgkinderen. Het percentage kan een overschatting zijn van het daadwerkelijke aantal kinderen met zorgbehoeften. Wanneer een kind zorgbehoeften heeft op meerdere gebieden wordt deze meerdere keren meegenomen in het totaal. Iedere pedagogisch medewerker van de locatie heeft de vragenlijst ingevuld, per locatie wordt er een gemiddelde score berekend. Deze scores worden in het onderzoek meegenomen voor de variabele groepssamenstelling.

Analyse en data screening

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag is er gebruik gemaakt van een multiële regressie. Hierbij is de afhankelijke variabele het welbevinden, de onafhankelijke variabele is emotionele kwaliteit en de moderator is groepssamenstelling. De afhankelijke en onafhankelijke variabele zijn van interval meetniveau. De moderator is van ratio meetniveau. In de analyse zijn groepen met missende data niet meegenomen. Daarom zijn er in de analyse 52 groepen meegenomen. De drie verschillende databestanden zijn samengevoegd tot een bestand. De variabele welbevinden en de variabele zorgkinderen zijn geaggregeerd op

locatieniveau. Daarna zijn van alle gebruikte variabelen z -scores gemaakt. Ook is er een variabele gemaakt voor het interactie-effect emotionele kwaliteit*aantal zorgkinderen. Voor de significantie wordt er gekeken naar de p -waarde. Een p -waarde $<.05$ wordt als significant gezien. Voor de richting en de sterkte van de effecten wordt er gekeken naar de bèta coëfficiënt. Een bèta-coëfficiënt tussen $.10$ en $.29$ wordt gezien als een klein effect, tussen $.30$ en $.49$ als een medium effect, en groter dan $.50$ als een groot effect (Nieminen, 2022).

Voordat de analyse uitgevoerd kon worden, zijn er verschillende assumpties getest (Field, 2013). Het gaat hierbij om parametrische testen. Ten eerste is er met een enkelvoudige regressie getest of er lineaire verbanden aanwezig zijn tussen de verschillende variabelen. Er zijn geen lineaire verbanden gevonden tussen de afhankelijke en de onafhankelijke variabelen. Ook wanneer de onafhankelijke variabelen zijn gekwadrateerd, zijn er geen lineaire verbanden gevonden. Daarom is niet aan deze assumptie voldaan. Daarnaast is er gecontroleerd op de afwezigheid van uitschieters. Dit is gedaan door te kijken naar de z -scores, de scores moesten tussen de -3.3 en $+3.3$ vallen. De scores vielen binnen het gebied van $-,3$ en $+3,3$, er waren dus geen univariate uitschieters aanwezig. Voor het checken op multivariate uitschieters is gebruik gemaakt van Mahalanobis distance. De waarden van Mahalanobis distance waren kleiner dan 16 , wat erop wijst dat er geen multivariate uitschieters zijn. De derde assumptie is de afwezigheid van multicollineariteit. Dit is gecheckt door tijdens het uitvoeren van de enkelvoudige regressie in SPSS onder statistics 'Collinearity diagnostics' aan te vinken. Hierbij is de regel dat de VIF-waarde lager moet zijn dan 10 en de Tolerance waarde groter dan $.2$. Multicollineariteit is afwezig. Verder is er gecontroleerd op homoscedasticiteit via het maken van een spreidingsdiagram. Als laatste is er gekeken naar de normaalverdeling van de residuen, om dit te controleren is er een histogram gemaakt onder plots. De residuen zijn normaal verdeeld en er is sprake van homoscedasticiteit. Er is dus voldaan aan deze assumpties.

Resultaten

In Tabel 1 zijn de beschrijvende statistieken van de variabelen weergegeven. Gemiddeld is het welbevinden van de kinderen op de groep middelmatig. Ook de minimumscore van het welbevinden komt middelmatig uit. Er zijn dus geen groepen waarbij de kinderen gemiddeld een laag welbevinden hebben. De maximumscore van welbevinden komt hoog uit. De emotionele kwaliteit op de groepen is gemiddeld middelmatig tot hoog. De laagste score van emotionele kwaliteit op de groepen is ook middelmatig. Er zijn dus geen groepen waarbij er sprake is van een lage emotionele kwaliteit. De maximum score van de emotionele kwaliteit valt in het hoge gebied. Gemiddeld hebben 63% van de kinderen op de groepen zorgbehoeften. De minimumscore van het aantal zorgkinderen is nul, wat betekent dat er groepen zijn zonder zorgkinderen. De maximumscore van het aantal zorgkinderen is één, dit betekent dat er groepen zijn met alleen kinderen met zorgbehoeften. Er zijn dus grote verschillen tussen de locaties.

Tabel 1

Beschrijvende Statistieken van alle gebruikte Variabelen

	<i>N</i>	Gemiddelde	Standaarddeviatie	Minimum	Maximum
Welbevinden	59	5,17	0,45	4,25	6,29
Emotionele kwaliteit	55	5,88	0,44	4,85	6,80
Aantal zorgkinderen	55	0,63	0,31	0,00	1,00

Correlaties

In Tabel 2 zijn de correlaties tussen de verschillende variabelen weergegeven. De correlaties zijn niet significant. Tussen emotionele kwaliteit en welbevinden is een heel klein positief verband gevonden. Dit betekent dat bij een hoger welbevinden de emotionele kwaliteit hoger wordt. Ook tussen emotionele kwaliteit en het aantal zorgkinderen is een klein

positief verband gevonden. Bij meer zorgkinderen is er dus een hogere emotionele kwaliteit. Er is een klein negatief verband gevonden tussen welbevinden en het aantal zorgkinderen. Het welbevinden neemt dus af wanneer het aantal zorgkinderen toeneemt.

Tabel 2

Correlaties tussen de Variabelen

	1.	2.	3.
1. Welbevinden	-		
2. Emotionele kwaliteit	,02	-	
3. Aantal zorgkinderen	-,18	,14	-

Moderatie-analyse

Voor het testen van het model van emotionele kwaliteit op welbevinden, gemodereerd door het aantal zorgkinderen, is er gebruik gemaakt van een multi-pele regressie. Uit de resultaten van de analyse is naar voren gekomen dat emotionele kwaliteit geen significante voorspeller is van welbevinden ($B=,026$; $\beta=,026$; $p=,864$). Ook de groepssamenstelling blijkt geen significante voorspeller te zijn van het welbevinden ($B=-,205$; $\beta=-,196$; $p=,182$). Bovendien is het interactie-effect emotionele kwaliteit*aantal zorgkinderen geen significante voorspeller van het welbevinden ($B=-,085$; $\beta=-,084$; $p=,577$). De analyse toont aan dat er geen verband is tussen emotionele kwaliteit en welbevinden en dat er geen sprake is van moderatie door de variabele groepssamenstelling.

De verklaarde variantie van het moderatiemodel is 4%. Dit betekent dat 4% van de verschillen in welbevinden tussen locaties kan worden verklaard door de emotionele kwaliteit en het aantal zorgkinderen. Een verklaarde variantie van 4% wordt binnen de sociale wetenschappen gezien als te laag voor empirisch onderzoek (Ozili, 2022).

Discussie

Het doel van huidig onderzoek is om te onderzoeken of er een relatie is tussen de emotionele kwaliteit en het welbevinden op de peutergroepen en of deze relatie wordt gemodereerd door de groepssamenstelling, dus het aantal zorgkinderen in de groep. Het is belangrijk dat dit onderzocht wordt, omdat het aantal zorgkinderen op de Nederlandse peutergroepen is gestegen. Voor de latere uitkomsten van de kinderen en voor de effecten van de peuteropvang is het belangrijk dat het welbevinden hoog is. De verwachting was dat er een positieve relatie zou zijn tussen emotionele kwaliteit en welbevinden. De verwachting voor de moderator was dat deze het verband zowel zou kunnen versterken als verzwakken. Uit de resultaten zijn de verwachtingen niet naar voren gekomen, de hypothesen kunnen worden verworpen.

Uit de resultaten is naar voren gekomen dat er geen significant verband aanwezig is tussen emotionele kwaliteit en welbevinden. Dit komt niet overeen met eerder onderzoek, waarin naar voren is gekomen dat de proceskwaliteit, waar de emotionele kwaliteit onder valt, een voorspeller is van het welbevinden van kinderen (Melhuish & Gardiner, 2019; OECD, 2018). Een mogelijke verklaring voor de resultaten is, dat er in eerdere onderzoeken is gekeken naar de proceskwaliteit en niet specifiek naar de emotionele kwaliteit. Mogelijk is er dus geen significant effect van de emotionele kwaliteit, maar alleen van de gehele proceskwaliteit. Een tweede mogelijke verklaring voor de resultaten is, dat het construct welbevinden niet goed is gemeten in het huidige onderzoek. De schaal voor welbevinden is speciaal voor het project van LKK gemaakt. De betrouwbaarheid en validiteit is nog niet bekend voor deze schaal. Bovendien is er nog een andere mogelijke verklaring met betrekking tot het meten van de constructen. Het construct emotionele kwaliteit is aan de hand van de CLASS gemeten op groepsniveau, waarmee een gemiddelde van de groep wordt verkregen. De variabele welbevinden is gemeten op individueel niveau en op verschillende momenten,

de scores van alle kinderen zijn samengenomen om een gemiddelde te verkrijgen. Aangezien het welbevinden per kind, maar ook per moment sterk kan verschillen (Fukkink, 2021), gaat de mogelijke grote spreiding tussen de kinderen daardoor verloren, waardoor het geen betrouwbare meting is van het daadwerkelijke welbevinden op de groep.

Ook blijkt het effect van groepssamenstelling op het welbevinden niet significant. Hetzelfde geldt voor het effect van de interactie-variabele op het welbevinden. Er is dus geen effect van de moderator gevonden. Deze bevindingen komen niet overeen met de verwachtingen. Zo werd er verwacht op basis van de literatuur dat er een negatief verband zou zijn tussen groepssamenstelling en welbevinden (Melhuish, 2014). Daarnaast werd voor de moderator verwacht, dat deze het verband zowel zou kunnen verzwakken als versterken. Dat er geen effect van de moderator is gevonden, wijst erop dat er geen verschil is in de relatie tussen emotionele kwaliteit en welbevinden bij groepen met meer of minder zorgkinderen. Een verklaring hiervoor is dat alle kinderen profiteren van goede emotionele kwaliteit. In eerder onderzoek was namelijk gevonden, dat bij kinderen de proceskwaliteit een voorspeller is van verschillende kind-gerelateerde uitkomsten (OECD, 2018). Ook is de emotionele kwaliteit op de peutergroepen altijd hoog geweest in Nederland, ondanks de toename van het aantal zorgkinderen (Romijn et al., 2023; Slot et al., 2015). Mogelijk zorgt het aantal zorgkinderen dus niet voor een verschil in emotionele kwaliteit op de groepen, waardoor er dus ook geen effect is van de moderator groepssamenstelling.

Beperkingen en toekomstig onderzoek

Het huidige onderzoek heeft enkele beperkingen. Ten eerste is de betrouwbaarheid van de schaal welbevinden van de inCLASS niet bekend. Deze schaal is namelijk speciaal voor het LKK-project gemaakt. Er is geen onderzoek gedaan naar de betrouwbaarheid en validiteit. Het is dus niet met zekerheid te zeggen of het construct welbevinden goed is gemeten. Voor

toekomstig onderzoek is het belangrijk om dit instrument te onderzoeken. Zodat het construct betrouwbaar en valide kan worden gemeten.

Daarnaast is het welbevinden in huidig onderzoek op individueel niveau en op verschillende momenten gemeten. Van alle individuele scores is een gemiddelde berekend om de score per locatie te verkrijgen. Om het welbevinden in vervolgonderzoek te meten, is het belangrijk om het welbevinden bij de kinderen op hetzelfde moment te meten. Het welbevinden kan namelijk per activiteit verschillen (Fukkink, 2021). Ook kan er bij het meten van welbevinden gekeken worden of het een kind is met of zonder zorgbehoeften, zodat er meer op individueel niveau onderzoek kan worden gedaan naar het welbevinden. Daarnaast is het mogelijk om in vervolgonderzoek het welbevinden op groepsniveau te gaan meten, zo krijg je een algemeen inzicht in het welbevinden per locatie. De andere constructen uit huidig onderzoek worden ook op groepsniveau gemeten.

Een andere beperking van het onderzoek is de manier waarop het aantal zorgkinderen is berekend. De pedagogisch medewerkers hebben een inschatting gemaakt van het aantal zorgkinderen op de groep. Dit hebben ze gedaan voor de specifieke zorgbehoeften. Er is bijvoorbeeld een inschatting gemaakt van het aantal kinderen met zorgbehoeften op het gebied van taal en gedrag en het aantal kinderen met een migratieachtergrond. Voor het berekenen van het totaal aantal kinderen met zorgbehoeften zijn deze inschattingen bij elkaar opgeteld. Wanneer een kind zorgbehoeften heeft op meerdere gebieden, zijn deze kinderen dus meerdere keren meegenomen in het totaal aantal zorgkinderen. Het totaal aantal zorgkinderen komt dus mogelijk hoger uit dan het daadwerkelijke aantal. Voor toekomstig onderzoek is het belangrijk dat het aantal zorgkinderen preciezer wordt gemeten om betrouwbare resultaten te krijgen.

Naast een aantal beperkingen heeft het onderzoek ook sterke kanten. Zo zijn de onderzoeksresultaten goed te generaliseren in Nederland. De locaties worden namelijk

willekeurig geselecteerd en komen uit alle delen van Nederland. Ook is er voor het meten van de emotionele kwaliteit gebruikt gemaakt van een valide en betrouwbaar instrument, namelijk de CLASS (Pakarinen et al., 2010). De mensen die de observaties aan de hand van de CLASS en de inCLASS uitvoeren zijn van tevoren goed getraind, dit zorgt ervoor dat de metingen betrouwbaarder zijn.

Het huidige onderzoek brengt nieuwe vragen met zich mee voor vervolgonderzoek. Zo is het interessant om te kijken naar het effect van de educatieve kwaliteit op het welbevinden. Uit onderzoek komt namelijk naar voren dat de proceskwaliteit een voorspeller is van het welbevinden van kinderen (Melhuish & Gardiner, 2019; OECD, 2018). De proceskwaliteit bestaat naast de emotionele kwaliteit uit de educatieve kwaliteit. In het huidige onderzoek is geen verband gevonden tussen de emotionele kwaliteit en het welbevinden. Daarom is het interessant om te onderzoeken of er een verband is tussen de educatieve kwaliteit en het welbevinden.

Implicaties en conclusie

Ondanks dat er in het huidige onderzoek geen significante resultaten zijn gevonden, brengt het suggesties met zich mee voor vervolgonderzoek. Door het uitvoeren van het onderzoek is gebleken dat het welbevinden waarschijnlijk het beste op een andere manier gemeten kan worden, door bijvoorbeeld te kijken naar het welbevinden op de groep in het algemeen. Wanneer het welbevinden beter in kaart gebracht kan worden, zijn de resultaten van het onderzoek betrouwbaarder. Ook kan het aantal zorgkinderen op de groep in vervolgonderzoek zuiverder worden gemeten.

Aan de praktijk kan worden meegegeven dat het welbevinden van kinderen per kind, maar ook per activiteit sterk kan verschillen (Fukkink, 2021). Voor latere uitkomsten en om te zorgen dat kinderen de meeste positieve effecten van de peutergroep ervaren, is het belangrijk om het welbevinden van kinderen te bevorderen (Melhuish et al., 2015; Reynolds et al.,

2014). Het is dus belangrijk dat het onderzoek met de juiste instrumenten opnieuw wordt uitgevoerd. Op die manier kan er gekeken worden naar het effect van het aantal zorgkinderen op de groep op de emotionele kwaliteit en het welbevinden. Zodat het welbevinden van de kinderen vergoot kan worden en de kinderen het meest profiteren van de effecten van de peuteropvang. Zo kan de kwaliteit van hun leven op de langere termijn worden verhoogd (Melhuish et al., 2015; Reynolds et al., 2014; Schober & Spieß, 2013).

Literatuur

- Broeren, K. (2022, March 30). *Vluchtelingenkinderen in de opvang: hoe zorg je voor emotionele veiligheid en welbevinden?* - Kinderopvangtotaal. Kinderopvangtotaal. Retrieved October 17, 2023, from <https://www.kinderopvangtotaal.nl/vluchtelingenkinderen-in-de-opvang-hoe-zorg-je-voor-emotionele-veiligheid-en-welbevinden/>
- Diener, E., & Chan, M. Y. (2011). Happy People Live Longer: Subjective Well-Being Contributes to Health and Longevity. *Applied Psychology. Health And Well-being*, 3(1), 1–43. <https://doi.org/10.1111/j.1758-0854.2010.01045.x>
- Downer, J. T., Bogrem, L. M., Hamre, B. K., Piata, R. C., & Williford, A. P. (2012). The Individualized Classroom Assessment Scoring System (inClass): *Pre-K Coding Manual*. Center for Advanced Study of Teaching and Learning (CASTL).
- Field, A. (2013). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics*. SAGE.
- Fukkink, R. (2021). Exploring children's well-being in daycare: how do children feel all day? *European Early Childhood Education Research Journal*, 30(5), 730–744. <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.1080/1350293X.2021.2007971>
- Inspectie van Onderwijs. (2024). LANDELIJK RAPPORT LEA/VVE 2022/2023 & themaverdieping Resultaatafspraken vroegschoolse educatie. In *Inspectie van Onderwijs*. <https://www.onderwijsinspectie.nl/binaries/onderwijsinspectie/documenten/rapporten/2024/03/15/landelijk-rapport-gemeentelijk-toezicht-kinderopvang-2023/Landelijk+rapport+LEA+vve+en+Resultaten+vroegschoolse+educatie+2023+TG.pdf>

- Jeon, L., Buettner, C. K., & Hur, E. (2014). Family and neighborhood disadvantage, home environment, and children's school readiness. *Journal Of Family Psychology, 28*(5), 718–727. <https://doi.org/10.1037/fam0000022>
- Laevers, F. 2017. "How are Children Doing in ECEC? Monitoring Quality Within a Process-oriented Approach." In *Monitoring Quality in Early Childhood Education and Care and Experiences from Selected Countries*, edited by N. Klinkhammer, B. Schäfer, D. Harring, and A. Gwinner, 177–200. Munich: Germany Youth Institute.
- La Paro, K. M., Hamre K. B., & Pianta R. C. (2012). Classroom Assessment Scoring System (CLASS): *Handleading*. Teachstone.
- McFarland, L. (2022). Promoting safety and belonging for children, families, and early childhood professionals during times of uncertainty. *Australian Journal of Early Childhood, 47*(3), 165–167. <https://doi.org/10.1177/18369391221120333>
- Melhuish, E. (2014). The impact of early childhood education and care on improved wellbeing. *Education Commons*. Retrieved November 9, 2023, from <https://ro.uow.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=2641&context=sspapers>
- Melhuish, E., Ereky-Stevens, K., Petrogiannis, K., Ariescu, A., Penderi, E., Rentzou, K., Tawell, A., Slot, P., Broekhuizen, M. L., & Leseman, P. P. M. (2015). A review of research on the effects of early childhood education and care (ECEC) upon child 75 development. CARE, Curriculum and Quality Analysis and Impact Review of European Early Childhood Education and Care. https://ecccare.org/fileadmin/careproject/Publications/reports/new_version_CARE_WP4_D4_1_Review_on_the_effects_of_ECEC.pdf
- Melhuish, E., & Gardiner, J. S. (2019). Structural factors and policy change as related to the quality of early childhood education and care for 3–4 year olds in the UK. *Frontiers in Education, 4*. <https://doi.org/10.3389/educ.2019.00035>

- Nederlands Jeugdinstituut. (2024). *Cijfers over voorschoolse educatie (ve) | Nederlands Jeugdinstituut*. <https://www.nji.nl/cijfers/voorschoolse-educatie>
- Nieminen, P. (2022). Application of Standardized regression coefficient in Meta-Analysis. *BioMedInformatics*, 2(3), 434–458. <https://doi.org/10.3390/biomedinformatics2030028>
- Organization for Economic Co-operation and Development [OECD]. (2018). Starting Strong. Engaging young children: Lessons from research about quality in early childhood education and care. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264085145-en>
- Ozili, P. K. (2022). The Acceptable R-Square in Empirical Modelling for Social Science Research. *Social Science Research Network*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4128165>
- Pakarinen, E., Lerkkanen, M., Poikkeus, A., Kiuru, N., Siekkinen, M., Rasku-Puttonen, H., & Nurmi, J. (2010). A Validation of the Classroom Assessment Scoring System in Finnish Kindergartens. *Early Education And Development*, 21(1), 95–124. <https://doi.org/10.1080/10409280902858764>
- Reynolds, A. J., Rolnick, A. J., & Temple, J. A. (2014). Health and education in early childhood. In *Cambridge University Press eBooks*. <https://doi.org/10.1017/cbo9781139814805>
- Romijn, R., Slot, P., Jepma, IJ., Muller, P., Bredeveld, M., & Leseman, P. (2023). De kinderopvang, peuteropvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang in beeld. In *Landelijke Kwaliteitsmonitor Kinderopvang*. Retrieved November 09, 2023.
- Schober, P. S., & Spieß, C. K. (2013). Early childhood education activities and care arrangements of disadvantaged children in Germany. *Child Indicators Research*, 6(4), 709–735. <https://doi.org/10.1007/s12187-013-9191-9>
- Slot, P. L., Bleses, D., & Downer, J. (z.d.). The individualized Classroom Assessment Scoring System (inCLASS).

- Slot, P., Boom, J., Verhagen, J., & Leseman, P. (2017). Measurement properties of the CLASS Toddler in ECEC in The Netherlands. *Journal of Applied Developmental Psychology, 48*, 79–91. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2016.11.008>
- Slot, P., Jepma, IJ., Muller, P., Romijn, B., & Leseman, P. (2018). Kwaliteit van de Nederlandse kinderdagopvang, peuteropvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang. Gecombineerde metingen 2018 en 2018. Landelijke Kwaliteitsmonitor Kinderopvang. Utrecht: Universiteit Utrecht/Sardes.
- Slot, P., Leseman, P., Verhagen, J., & Mulder, H. (2015). Associations between structural quality aspects and process quality in Dutch early childhood education and care settings. *Early Childhood Research Quarterly, 33*, 64–76. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2015.06.001>
- Slot, P., Romijn, B., Muller, P., & Leseman, P. (2020). Krijgt elk kind dezelfde kwaliteit kinderopvang? In *Landelijke Kwaliteitsmonitor Kinderopvang*. Retrieved October 19, 2023, from <https://www.monitorlkk.nl/pathtoimg.php?id=3786&image=bijlage-1-regiorapport-lkk.pdf>
- Slot, P. (2018), “Structural characteristics and process quality in early childhood education and care: A literature review”, OECD Education Working Papers, No. 176, OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/edaf3793-en>
- Slot, P., Willemsen, M. M., Bleses, D., & Downer, J. T. (2023). Individual toddlers’ interactions with teachers, peers, and the classroom environment in Danish and Dutch childcare: First validation of the inCLASS Toddler. *Learning And Individual Differences, 107*, 102347. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2023.102347>
- Statham, J., and E. Chase. 2010. *Childhood Well-being: A Brief Overview*. London: Childhood Well-being Research Centre.

- Vandenbroeck, M. (2010). Participation in ECEC Programs: Equity, Diversity and Educational Disadvantage. In *International Encyclopedia of Education* (Vol. 2, pp. 81–85).
- https://www.researchgate.net/profile/Michel_Vandenbroeck/publication/234125897_Participation_in_ECEC_Programs_Equity_Diversity_and_Educational_Disadvantage/links/53f1e4110cf26b9b7dd106f1.pdf
- Wadepohl, H., & Bethke, C. (2022). Activity settings and attributed social disadvantage as influencing factors on teacher–child interaction quality in central Germany. *Early Child Development And Care*, 193(11–12), 1273–1286.
- <https://doi.org/10.1080/03004430.2022.2096599>